

other times it is dry for many days. Sometimes it is sunny for many days, other times it is cloudy for many days. - Інколи багато днів дощить, інколи – гріє сонце.

Прийом семантичної компенсації виникає у першу чергу під час перекладу культурних реалій, аналогів яким не існує в країні ПМ. Ретельний аналіз особливостей перекладу подібних явищ можна знайти в роботі болгарських перекладачів С. Влахова та С. Флоріна. Вони досліджують декілька різновидів реалій: географічні, етнографічні, міфологічні, суспільні та історичні.

Процес перекладу науково-технічної літератури не є легким процесом. Наявність складної термінології – невід’ємна складова цієї роботи. Це вимагає від перекладача однозначності та чіткості під час перекладу. Важливо чітко розрізняти випадки, коли варіативні відповідники тих чи інших термінів подані у словниках та випадки, коли перед перекладачем постають терміни-неологізми. Якщо слово наявне у словниках, перед перекладачем постає вибір адекватного відповідника з кількох варіантів, представлених у словниках. У ситуаціях, коли варіантні відповідники певного слова вихідної мови в словниках відсутні, важливим етапом для перекладача є точне визначення значення, у якому вжите слово чи фраза, а вже потім його переклад одним з представлених способів.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [Текст] : у 2-х ч. Ч. 2. / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 302 с.
2. Карпусь І. А. Англійська ділова мова: Навч. Посібник. – 4-е вид., доп. – К. : МАУП, 1998. – 220 с.
3. Кириленко К. І. Теорія і практика перекладу / Кириленко К.І., Сухаревська В.Т. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 410 с.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. языков / В. Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.

*А.К. Павельєва, Т.І. Леверя
м. Полтава*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ КОМП’ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Найбільш поширеним видом лексичних перекладацьких трансформацій при перекладі комп’ютерної термінології з англійської мови на українську є транскрипція, тобто відтворення звукової форми оригіналу. Ця трансформація використовується при перекладі власних назв, імен та прізвищ, назв програм чи складових комп’ютерів.

Наприклад: Daemon – демон; Richard Stevens – Річард Стівенсон; Stephen Rago – Стівен Раго; Microsoft – майкрософт.

За результатами дослідження практичного матеріалу було виявлено велику кількість лексичних одиниць, для перекладу яких було застосовано калькування, тобто спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем або слів – їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Спосіб калькування застосовується в перекладі дуже часто, так як наявність складних термінів дуже велика.

Наприклад: Process group – група процесу; Personal computer – персональний комп’ютер; Terminal – термінал; Session – сесія; Operating system / file system – операційна система / файлова система; Journal – журнал; Disk – диск.

Для чіткого та правильного перекладу технічних термінів також застосовується конкретизація. Це заміна слова або словосполучення іноземної мови з ширшим предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більш вузьким значенням. Застосування конкретизації пов’язано з тим, що в мові перекладу відсутнє слово з таким широким

значенням. Переклад таких лексичних одиниць часто виконується за допомогою тлумачного технічного словника.

Наприклад: *facility* – механізм, легкість (мови), нескладність, здатність, гнучкість, оснащення, канал обслуговування, технічні засоби, розділ забезпечення, приміщення і т.д.; *kernel* – зерно, кісточка, ядро, центр, суть справи, базовий компонент, фрагмент програмного коду і т.д.; *device* – прилад, схема, проект, механізм, підрозділ, узор, зонд, бомба, зображення, конструкція, девайс, символ, хитрість і т.д.; *terminal* – термінал, границя, кінцеве слово, роз'єм, вокзал, автомат, станція і т.д.

1) «None of the daemons has a controlling terminal: the terminal name is set to a question mark. The kernel daemons are started without a controlling terminal» [5, с. 465] – «Ні один з демонів не має керуючого терміналу – назва терміналу сприймається як знак питання. Демони ядра запускаються без керуючого терміналу»;

2) «The sample output shows one flush daemon named flush-8:0. In the name, the backing device is identified by its major device number (8) and its minor device number (0)» [5, с. 465] – «У системі може одночасно виконуватися кілька демонів flush — по одному для кожного допоміжного пристрою. У прикладі вище присутній тільки один демон flush під назвою flush-8:0, де 8 – це головний номер пристрою, а 0 – другорядний»;

3) «The logger (1) program is also provided by many systems as a way to send log messages to the syslog facility» [5, с. 471] – «У багатьох системах є також програма logger (1), яка може передавати повідомлення механізму syslog».

Досить широко цей прийом використовується при перекладі таких слів, як: to be, to have, to get, to do, to take, to give, to make, to come, to go і т.д.

До граматичних перекладацьких трансформацій вдаються під час перекладу не так часто, як до лексичних. Серед таких способів перекладу можна виокремити такий, як синтаксичне уподібнення (дослівний переклад).

Наприклад: 1) «We discussed several conventions that daemons follow on most UNIX systems and showed examples of how to implement some of these conventions» [5, с. 480] – «Ми розглянули ряд умовних позначень, яким повинні слідувати демони в більшості версій UNIX, і показали приклади реалізації цих угод»;

2) «All four platforms described in this book provide vsyslog, but this function is not included in the Single UNIX Specification» [5, с. 472] – «Всі чотири платформи, які описуються в даній книзі, підтримують функцію vsyslog, але вона не входить до Single UNIX Specification».

Під час аналізу нами також було виявлено багато випадків, де була застосована граматична заміна. Одна з основних граматичних особливостей тексту, який досліджується нами – використання великої кількості складнопідрядних і складносурядних речень для вираження логічних зв'язків між об'єктами, фактами та діями. Деякі англійські форми і конструкції відсутні в українській мові. Отже, при перекладі нерідко замінюються члени речення або порядок слів, що вважається зміною граматичної структури.

Наприклад: 1) «We need to truncate the file, because the previous instance of the daemon might have had a process ID larger than ours, with a larger string length» [5, с. 474] – «Усічення розміру файлу необхідно, тому що ідентифікатор процесу попередньої копії демона, який представлений у вигляді рядка, міг мати ідентифікатор процесу з довгими рядками»;

2) «If the daemon should be restarted automatically when it exits, we can arrange for init to restart it if we include a respawn entry for it in /etc/inittab (assuming the system uses a System V style init command)» [5, с. 475] – «Якщо після завершення демон повинен автоматично перезапускатися, до тих пір, поки він існує, можна перезапустити цей процес, додавши запис respawn в файл / etc / inittab (передбачається, що система використовує команду init в стилі System V)»;

3) «If an administrator changes the configuration, the daemon would need to be stopped and restarted to account for the configuration changes» [5, с. 475] – «Якщо в конфігураційний файл

було внесено зміни адміністратором, демона довелося б зупиняти і перезавантажувати знову, щоб нові налаштування вступили в силу».

Для досягнення адекватного перекладу досить часто використовується прийом членування речення, коли необхідно перетворити одне речення в кілька або замінити просте речення складним. Досить поширеним прийомом при перекладі технічного тексту є об'єднання двох простих речень в одне складне, при цьому слід намагатися зберігати основну думку носія мови.

Наприклад: 1) «Kernel processes are special and generally exist for the entire lifetime of the system. They run with superuser privileges and have no controlling terminal and no command line» [40, с. 464] – «Процеси ядра – це особливі процеси, вони існують весь час, поки працює система і ними можуть керувати лише ті, у кого є права суперкористувачів, і в цих процесах немає ні керуючого терміналу, ні рядка команди»;

2) «If a duplicate message arrives during this period, the syslog daemon will not write it to the log. Instead, the daemon prints a message similar to “last message repeated N times”» [5, с. 473] – «Якщо в цей час демоні надійде два однакових повідомлення, в журнал буде записано тільки одне, але в кінець такого повідомлення демоном буде доданий рядок приблизно такого змісту: «last message repeated N times» (Останнє повідомлення було повторено N разів»;

3) «The -a option shows the status of processes owned by others, and -x shows processes that don't have a controlling terminal. The -j option displays the job-related information: the session ID, process group ID, controlling terminal, and terminal process group ID» [5, с. 463] – «Ключ -a використовується для того, щоб показати стан процесів, якими керують інші користувачі, ключ -x – для виведення процесів, які не мають керуючого терміналу, і ключ -j – для виведення додаткових відомостей, що мають відношення до завдань: ідентифікатора сеансу, ідентифікатора групи процесів, керуючого терміналу та ідентифікатора групи процесів терміналу».

Література

1. Актуальні проблеми науково-технічного перекладу: колективна монографія. – Дніпропетровськ: НГУ, 2007. – Вип. 2. – 256 с.
2. Акулина Т. В. Экстралингвистическая обусловленность особенностей английской терминологии компьютерной информатики: дис. канд. филол. наук: 10.02.04 / Т. В. Акулина. – Омск, 2003. – 157 с.
3. Бархударов Л. С. и др. Пособие по переводу технической литературы. – М.: Высшая школа, 1967.
4. Велединская С. Б. Курс общей теории перевода: учебное пособие / С. Б. Велединская; Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2010. – 230 с.
5. W. Richard Stevens, Stephen A. Rago: Advanced programming in the UNIX environmen – Third edition, 2013. – 1034 p.

*К. Ю. Пасулька,
О. В. Поліщук
м. Ужгород*

НЕЙРОННИЙ МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД NEURAL MACHINE TRANSLATION (NMT)

Історія машинного перекладу починається в 1933 році. Радянський вчений Петро Троянський звертається до Академії Наук СРСР з винайденою «машиною для підбору і друкування слів при перекладі з однієї мови на іншу». Машина була вкрай простою: великий стіл, друкарська машинка зі стрічкою і плівковий фотоапарат. На столі лежали картки зі словами та їх перекладами чотирма мовами. В СРСР винахід визнали «непотрібним»,